

www.trail-o.dk

Riktlinjer för Pre-O kontroller

(Som för 2010 är gemensamma för de Skandinaviska länderna)

UTGÅVA 2010
Fastställd på Nordiska Mötet 2010-01-30

Giltighet: Dessa riktlinjer skall tillämpas av samtliga arrangörer av nationella Pre-O tävlingar fr.o.m. 2010-02-01 och intill dess reviderade riktlinjer publicerats.

Som regel kommer riktlinjerna att revideras/uppdateras årligen vid Nordmötet.

Under 2010 skall också varje nationell Pre-O tävling i Sverige utvärderas av utsedda utvärderare enligt särskild checklista.

För information om och synpunkter på dessa riktlinjer kan ni kontakta

- Owe Fredholm tel. 018-30 25 47 e-mail: owe.fredholm@telia.com

Nordic Trail-O committee

Riktlinjer för Pre-O kontroller

1. Allmänt

1.1. Kartan

Kartan skall vid kontrollen och dess närmsta omgivning ha god överensstämmelse med terrängen. Inte minst gäller detta inom närområdet samt vid ”säkra” punkter som kan användas för riktungs- eller avståndsbestämning. Med ”säkra” punkter avses t ex stenar, stigar, bäckar/diken och allehanda korsningar.

Om inte överensstämmelsen är god måste antingen kartan justeras eller kontrollpunkten slopas. Det är synnerligen viktigt att banläggare och bankontrollanten beaktar detta.

Exempelvis om kurvningen är gjord enligt ”osthyvelsprincipen” bör, speciellt för kartor med 5 m ekvidistans, hjälpkurvor läggas in för att bättre återspegla terrängens konturer.

Centrering av kontrollringen och kontrollbeskrivningen skall överensstämma. På skalenliga objekt skall centrering ske på den del av objektet som kontrollbeskrivningen anger. På icke skalenliga kontrollobjekt centreras ringen mitt på objektet.

I det fall ringcentrering och kontrollbeskrivning inte överensstämmer gäller kontrollbeskrivningen. Om den bristande överensstämmelsen uppenbart kan leda till missförstånd, får kontrollen betraktas som stridande mot gällande regler.

Vid uppförstoring av kartor till 1:5000 och 1:4000 skall teckenstorleken, ändras till 150 % jämfört med från kartnormen (1:15 000). Avvikelse från detta skall anges i PM.

För att underlätta för de tävlande skall meridiantätheten vara ”dubbel” dvs. 125 m på 5 000-dels karta. Om kartan är ritad enligt sprintnormen, ISSOM, gäller 150 meter mellan meridianerna. Om skalan är ännu större bör övervägas att lägga in ytterligare meridianer så att avståndet mellan dem ligger i intervallet 2,5m – 3,5cm. Däremot behöver meridianerna inte vara parallella med kartkant, se SOFT:s rekommendation att orientera kartan i Rikets nät, Nyhetsbrev Arrangemang nr 1 2005.

Kontrollringarnas storlek skall vara 6 mm, (IOF-regel). Om avvikelser görs, t.ex. kan kontrollringarna göras mindre om kontrollerna sitter tätt men de bör ej understiga 4 mm. Storleken bör ej heller överstiga 8 mm. Avvikelse skall detta anges i PM. Förbindningslinjer skall finnas mellan kontrollringarna.

Kartan bör i storlek vara så stor att alla alternativskämar ryms inom kartan och att omgivning som kan ha betydelse för att lösa kontrolluppgiften finns med.

Vid kontrollbeskrivning ”mellan” två föremål skall båda föremålen rymmas inom kontrollringen. För kontrollbeskrivningen ”mellan” två föremål skall kontrollskärmen sitta exakt mitt mellan föremålen.

På kartan skall ekvidistans, skala och norrpil finnas angivna.

1.2. Flera ekvidanslinjer på ett och samma höjdojekt

Om ett höjdojekt, t ex har två eller flera ekvidanslinjer inom kontrollringen räknas hela höjden som objekt om inget tillägg finns i kontrollbeskrivningen. Om den högsta delen kan urskiljas och endast den skall räknas skall i kontrollbeskrivningen tillägget ”övre” anges.

Motsvarande gäller för t ex en sänka. Om en sänka har flera ekvidistanlinjer skall som utgångspunkt hela sänkan räknas. Om man kan urskilja, genom tydlig höjdskillnad, delar av sänkan, t ex den nedre sänkan skall om endast den avses som kontrollpunkt det anges med ”nedre sänkan”.

Motsvarande som för sänka gäller också för näsa och terrass.

1.3. Startpunkt

Startpunkt skall på kartan markeras med starttriangel. I terrängen skall startpunkten utmärkas med skärm (reflex vid nattävling) och skylt med ordet startpunkt, om inte annat anges i PM.

1.4. Kontrollskyltens placering

På stig, väg eller motsvarande skall kontrollskylten, med storlek och höjd så att den är väl synlig, placeras på lämpligt ställe intill kontrollen. Placering i sluttning bör undvikas med tanke på rullstolsburna. Om tveksamhet kan råda skall syftpil finnas på kontrollbeskrivningen i ruta H, (den anger riktningen från kontrollskylten mot kontrollen).

Bansträckningen skall vara sådan att stigar och vägar som används erbjuder god framkomlighet för alla deltagare. Om t.ex. stigarna är smala och svåra att vända på eller om de är gropiga, ojämna eller mjuka/leriga skall tävlingsledningen öka maxtiden. Detta skall bestämmas och meddelas i förhand i PM.

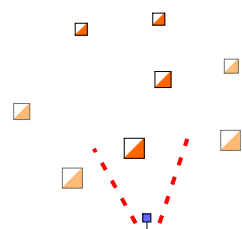
1.5. Kontrollens synbarhet och avskärmning genom snitsling

Kontrollpunkten skall som regel vara synlig. Undantag från detta kan ske i vissa fall, se nedan. Detta behöver dock ej gälla för falska kontroller, på Elit- och A-bana, om man på tillfredställande sätt, t ex riktning eller avstånd från ”säker” punkt kan fastställa att kontrollen/skärmarna är ”falska”.

Särskild vikt skall läggas vid valet av kontrollpunkter så att förhållandena blir så rättvisa som möjligt för rullstolstävlande jämfört med gående. Detta gäller såväl synlighet av kontrollpunkt, skärmlaceringar, referenspunkter etc. som god framkomlighet. Vid bedömning av framkomlighet skall såväl underlag, bredd på stigar som möjligheter att vända etc. beaktas. Det gäller även att tänka på synligheten såväl från kontrollskylten som från andra punkter varifrån man löser problemet. Avstånd till och placering av skärmar avpassas med tanke på terräng och växtlighet och ljusförhållande så att de för normalseende inte är något problem att se.

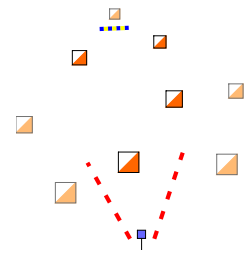
I vissa fall kan undantag från första stycket ske, dvs. att kontrollpunkten skall vara väl synlig. Exempelvis kan gropar vara svåra att se. En grop som är svår att se kan emellertid användas som kontrollpunkt men då kan inte mer än en skärm sitta vid gropen och man skall kunna läsa in kontrollen genom riktningensbestämning från säkra punkter eller mot andra objekt i närheten av gropen. Detta går emellertid ej på Elit- och A-bana eftersom där måste man se objektet annars kan skärmlaceringen vara ”falsk”.

Då kontroller ligger nära varandra kan man ibland från siktpinnen för den aktuella kontrollen också se kontrollskärmar som tillhör närliggande kontroller. Genom att vid kontrollskylten lägga ut snitslar skall synfältet för de aktuella kontrollskärmarna definieras. Detta sker vanligen genom att begränsa det aktuella synfältet i form av en sektor med snitslar på var

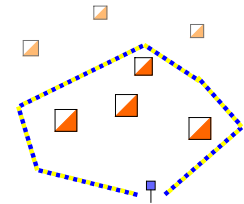

sida. Inom denna sektor skall endast för kontrollskylten aktuella kontrollskärmar finnas. Vanligen bör för sektorsnitsling rödsvita snitslar användas.

I vissa speciella fall kan det förekomma att det inom den aktuella sektorn, vanligtvis bortom aktuella kontrollskärmar, finns kontrollskärmar som tillhör en annan kontrollpunkt men som ej kan uteslutas genom att begränsa sektorns vinkel. I sådana fall kan en blockerande snitsel, vanligen blågul, läggas framför den skärm som ej skall ingå i sektorn. En blockerande snitsel tar bara bort skärmen direkt bakom snitseln. Denna metod skall endast användas i undantagsfall och för enstaka skärmar. Om metoden används skall detta anges i PM.

Om en kontrollskärmar ligger inom ett begränsat närliggande område och andra skärmar finns bakom detta område kan en områdessnitsling användas som begränsar det aktuella kontrollområdet.

1.6. Val av kontroller

Vid val av kontroll skall eftersträvas att välja kontrollpunkter och placeringar som så långt som möjligt efterliknar vanlig orientering.

Vidare bör eftersträvas att de flesta kontroller är ”orienteringskontroller”, dvs. att de gäller att välja rätt objekt bland flera lika objekt t ex rätt sten bland flera stenar etc.

Antalet ”riktningskontroller”, dvs. där alla skärmar sitter vid en och samma kontrollpunkt (ej skalenlig på kartan, t ex sten) bör begränsas.

För enskrämskontroller med flera kontrollbeskrivningar skall endast punktobjekt användas.

Vid val av kontrollpunkter bör undvikas att för många kontrollpunkter har samma kontrollbeskrivning i Elit- och A-klassen, resp. A- och B-klass. Däremot kan samma kontrollpunkt användas men med olika kontrollbeskrivningar.

Vid tvådagarsstävlingar i samma område skall inte samma kontrollpunkt (kontrollbeskrivning och skärmlacering) användas i Elit- och/eller A-klassen alternativt B-klassen dagarna efter varandra.

Val av kontroller på nattävlingar bör ske med särskild omsorg. Kontrollreflexerna brukar inte vara svåra att se. Vanligtvis syns de i många fall bättre än skärmar på dagtävlingar. MEN kontrollobjektet och terrängen runt kontrollobjektet är ofta mycket svårare att se än på dagen. Därför bör banläggaren välja objekt som är tydliga och som inte ligger för långt från kontrollskylten eller annan plats på stigen/vägen varifrån problemet bäst löses.

Speciellt svårt på nattävlingar är ”kurvläsning”. Därför bör särskild noggrannhet ägnas kontrollobjekt som höjd, näsa, terrass, sänka etc.

Banläggaren och bankontrollanten bör göra upprepade kontroller i mörker som motsvarar tävlingstillfället. Det allra bästa är att göra den första rekognoseringen i mörker så att man inte bär med sig synintryck av kontrollobjektet och närliggande terräng från dagsljus förhållanden.

1.7. Tydlighet i skärmlacering

Skärmlacering måste vara tydlig. När skärmar tillhörande olika kontrollpunkter sitter nära varandra kan det vara nödvändigt att avdela skärmarna för respektive kontroll med snitsel.

När vertikala kontrollobjekt används skall rätt skärm alltid sitta intill/mot det vertikala kontrollobjektet. Ordet ”tydlig” används ofta i kommande text. Exempel på tydlighetskrav kan vara:

Ex 1. Skärmlacering vid brantfot. Om kontrollbeskrivningen anger ”branten – foten” så skall rätt skärm placeras vid foten mitt på branten. Placeringen av alternativa skärmar måste anpassas till hur noga man kan bestämma mitten av branten vilket bl.a. avgörs av hur säkert man kan avgöra var branten ”börjar” och var den ”slutar”? Ofta kan det vara svårt att avgöra var en brant börjar/slutar. Den bara ”planar” ut. I sådana fall måste större avstånd väljas mellan rätt skärm och alternativa skärmar än i sådana fall där branten är mycket distinkt i sin utsträckning såvida det inte finns andra riktpunkter med vars hjälp man kan bestämma brantens utsträckning/mitt.

På motsvarande sätt skall man även tänka om kontrollbeskrivningen t ex är ”branten – foten – norra delen”. Om man mycket exakt kan bestämma var mitten på branten är, se ovanstående exempel, så kan den rätta skärmen placeras ganska nära mitten mot norr. Men om det är svårt att avgöra mitten/slutet på branten måste rätt skärm placeras med större marginal mot norr. Om två eller flera skärmar sitter norr om mitten är det den som sitter längst mot norr som är den rätta. Alternativ skärm som sitter utanför branten måste på motsvarande sätt sitta med större marginal utanför branten än om slutet är distinkt.

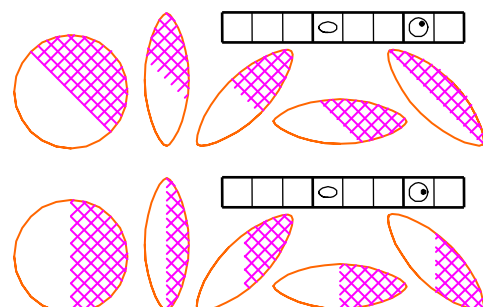
Huvudregeln skall således vara: Det skall vara orienteringsmässigt möjligt att lösa från stig/syftplats.

Ex 2. Skärmlacering på höjd. På motsvarande sätt som för skärmlacering vid brant, se ovan, skall banläggaren resonera vid skärmlacering på höjd. Är höjdens utsträckning distinkt och kan bestämmas genom kartläsning och överensstämmelsen är god mellan karta och terräng kan marginalerna/avstånden vara mindre mellan rätt och alternativa skärmar än om höjdens utsträckning är otydlig. Banläggaren bör också tänka på att marginalen i djupled kan behöva vara större än i sidled för att tydlighet skall uppnås.

Ex 3. Vid placering av kontroller som sitter vid t ex sidan av sten, kanten av grop, foten av höjden etc. så är den rätta skärmen den som sitter där föremålet sticker ut längst i angiven riktning.

Vid skärmlacering på Elit- och A-banor måste särskilt stor noggrannhet iaktas. Detta gäller speciellt kontroller som sitter nära kontrollskylt/stig eller där tävlande kan befinna sig eftersom möjligheten att bestämma exakt läge då är större för den tävlande. Samma sak gäller för s.k. riktningskontroller dvs. sida på sten eller motsvarande. Skärmarna måste sitta ”exakt” vilket betyder inom en skärmbredd och vid t ex skarpa hörn på sten eller motsvarande ännu exaktare. Vid sådana placeringar skall också vikt läggas vid att skärmpinnen är helt lodrätt så att tävlande kan se markytan rakt under skärmen.

Ex 4. Delen av ett objekt illustreras av figurerna. Om flera skärmar sitter inom samma del är den rätta den som sitter längst i angiven riktning. Observera att alltid tillräckliga marginaler skall användas för att uppnå tydlighet. Observera, även om fig. 2 och 4 i övre raden är rätt så bör man för dem använda N- resp. O-delen. Motsvarande i nedre raden, fig. 3 och 5 bör man använda NO- resp. SO-delen.

Det skall inte finnas en annan kontrollbeskrivning som bättre beskriver den rätta skärmens placering.

Kontrollbeskrivningen ”spetsen” skall endast användas när skärmlaceringen kan ske exakt i spetsen, t.ex. i en tydlig spets på en sankmark eller motsvarande. För ytföremål, t.ex. skogshörn eller motsvarande, där man ej exakt kan bestämma spetsens läge eller det kanske finns ett träd eller motsvarande precis i spetsen skall i stället, även vid spetsiga vinklar, ”hörnet”, ”insida” eller ”utsida”, användas eftersom skärmlaceringen då kan anges på ett bättre sätt.

1.8. Tidkontroller

Kartskala och ekvidistans för tidkontrollerna skall vara densamma som för övriga banan. På tidkontrollkartan skall det finnas norrpil.

Val av tidkontroller bör ske så att svårighetsgraden mm motsvarar den på banan i övrigt. Man skall dessutom särskilt beakta tydlighetskraven för tidkontroller samtidigt som ringcentrering och kontrollbeskrivning måste vara överensstämmande.

Banläggaren bör för tidkontroller välja kontrollpunkter med väldefinierade begränsningslinjer och därför undvika kontrollpunkter som till arten är svåra att definiera t.ex. vegetationsgränser, kant på skogshörn eller sankmark, höjdfot och motsvarande där det inte finns en tydlig fot i terrängen. Dessutom skall hela kontrollpunkten, t ex utsträckt föremål, vara synligt från siktpinnen om det är av avgörande betydelse för att lösa kontrollen.

Val av tidkontroll ska dessutom ske så att insynen mot kontrollen är begränsad när de tävlande går fram till kontrollen.

Kartan bör ha begränsad storlek, rund med diametern 10-15 cm eller kvadratisk med sidan 10-15 cm, och kontrollringen skall vara centralt placerad på kartan så att det är lätt för den tävlande att snabbt se kontrollpunkten. Kontrollbeskrivningen placeras centrerat rakt under kontrollringen. Glöm ej heller att det skall finnas norrpil på kartan samt meridianer.

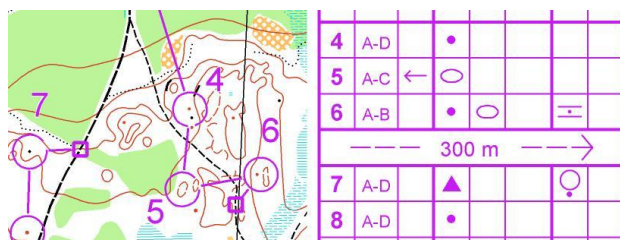
Kartor med tidkontrollerna inritade skall finnas uppsatta vid TC efter målgång.

1.9. Uppehåll i banan.

Om banan består av två eller flera kontrollområden kan banan delas upp i flera delar där tiden mellan områdena inte ingår i tävlingstiden. Sådan uppdelning skall anges i PM.

I kontrollangivelsen skall, liksom för fotorienteringen, uppehållet, transportsträckan, markeras på motsvarande sätt som för snitslad sträcka i fotorienteringen.

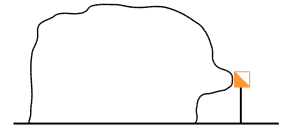
I terrängen skall transportsträckan snitslas med färg som anges i PM. Snitsling kan utgå om det inte finns någon tvekan om transportsträckans sträckning. Vid transportsträckans start skall tiden noteras på startkortet. Platsen för tidsnoteringen markeras på kartan med en kvadrat. På motsvarande sätt antecknas tiden vid transportsträckans slut liksom markeringen på kartan också är en kvadrat.

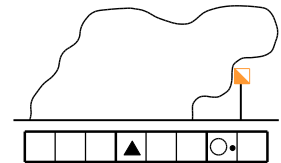
2. Skärmlaceringar vid kontrollpunkter och beskrivningar

2.1. Sten

Sidan. Grundplaceringen och beskrivningen av skärmar vid en sten är ”sidan”. Skärmen placeras på marken i något av de åtta (8) väderstrecken. Skärmen skall placeras så nära stenen som möjligt så att skärmen vidrör stenen. Om stenen vid angivet väderstreck är lägre än skärmhöjd skall pinnen vidröra stenen. Den rätta skärmen skall placeras precis vid den del av stenen som är längst åt det håll upp till skärmhöjd som anges i kontrollbeskrivningen.

Vid stenar med utskjutande del/överhäng ovanför skärmhöjd skall stenens projicering inte räknas.

”Uppe på”. Placering uppe på sten skall undvikas och endast användas om synbarheten blir bättre, se punkt 1.4 ovan.

Om ingen annan kontrollbeskrivning finns än ”stenen” skall den rätta skärmen placeras uppe på stenen, centralt. Däremot skall ej kontrollbeskrivningen ”stenen – uppe på” användas, man kan i stället t ex använda sig av kontrollbeskrivningen ”stenen – norra delen” om stenen är tillräckligt stor. Då skall den rätta skärmen sitta tydligt på den norra delen på stenen.

2.2. Mellan stenarna

Den rätta skärmen skall med denna kontrollbeskrivning placeras mellan stenarna, mitt på en linje som dras mellan stenarnas närmsta delar.

Motsvarande gäller mellan sten och annan kontrollpunkt, t ex punkthöjd eller höjd eller andra kombinationer av kontrollpunkter. ”Del av” mellanrum bör undvikas.

2.3. Stensamling

Vid stensamling bör endast kontrollbeskrivningen ”sidan” användas.

Då kontrollbeskrivningen gäller stenröse kan samma varianter som i 2.4 användas.

2.4. Blockterräng/Stenig mark

Vid blockterräng/stenig mark kan varianterna sidan, delen, kanten samt hörnet användas. Om bara beskrivningen blockterräng anges skall den rätta skärmen placeras centralt i området.

2.5. Gränsröse, milstolpe etc.

Se motsvarande varianter som för sten, punkt 2.1. Om gränsröset, milstolpen har ett fundament ingår fundamentet i kontrollpunkten. Däremot ingår ej s.k. riktsten i fundamentet. Om riktsten ligger så nära fundamentet att tveksamhet kan uppstå skall kontrollen inte användas.

2.6. Höjd, punkthöjd

”Uppe på”. Med kontrollbeskrivningen ”höjden” skall den rätta skärmen sitta på höjdens centrala del.

Anmärkning: Kontrollbeskrivningen ”höjden – uppe på” skall däremot ej användas.

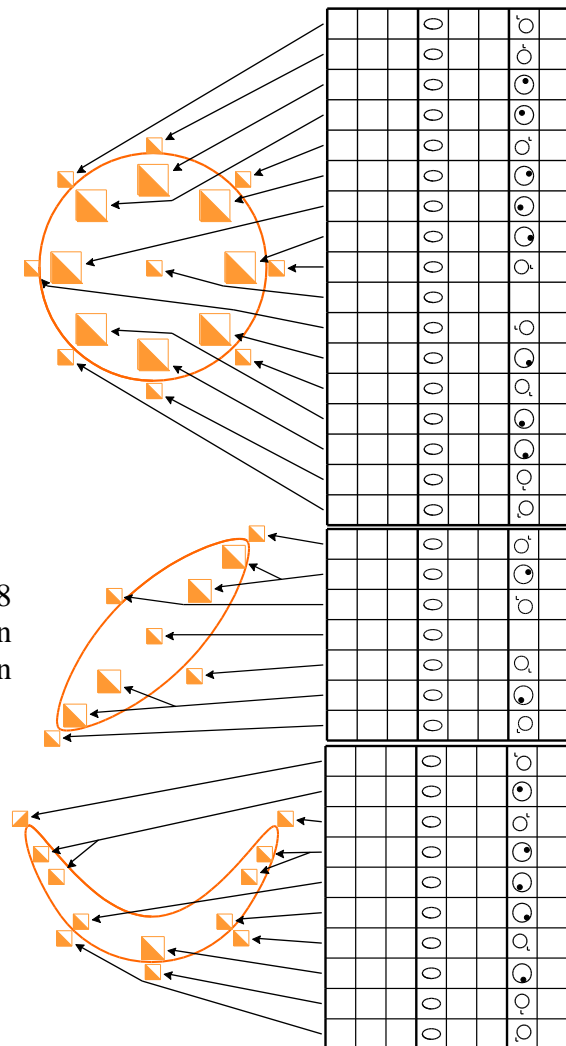
Delen. På höjder kan kontrollbeskrivningen t ex vara ”höjden – nordöstra delen”. Då skall den rätta skärmen sitta tydligt på den delen av höjden som sträcker sig längst mot NO och tydligt ovanför kurvningen som anger höjdens fot. I de fall då höjdens fot är otydlig skall marginalen vara större.

Foten. Man kan också välja någon av de 8 riktningarna för foten av höjden. Då skall den rätta skärmen sitta vid den fotpunkt av höjden som sträcker sig längst i angiven riktning.

Om kontrollbeskrivningen ”foten” används för en höjd bör det i naturen finnas något som kan uttydas som fot. Om man har en kontinuerligt sluttande plan skall denna kontrollbeskrivning undvikas och i stället ”del” av höjden användas och då skall rätt skärm sitta tydligt ovanför ekviditanslinjen, se ovan.

Kontrollbeskrivningen ”sidan” skall ej användas för höjd och punkthöjd.

”Mellan höjder” är alltid bara det kortaste avståndet mellan höjder, det finns som regel bara ett avstånd som är kortast. Endast vid exakt parallella föremål finns flera lika långa ”kortaste avstånd” men det förekommer i första hand endast för tillverkade föremål, t ex parallella hus.

2.7. Gropen

Med kontrollbeskrivningen gropen skall den rätta skärmen placeras i gropens centrala del.

Delen. Med kontrollbeskrivningen t ex ”gropen – nordöstra delen” skall den rätta skärmen sitta tydligt i den delen av gropen som sträcker sig längst mot NO och nedanför kanten och tydligt nedanför kurvningen som anger gropens kant. I de fall då gropens kant är otydlig skall marginalen vara större.

Kanten. Man kan också välja någon av de 8 riktningarna för kanten av gropen. Då skall den rätta skärmen sitta i den kant av gropen som sträcker sig längst i angiven riktning. Om gropen har en otydlig kant skall i stället ”del” av gropen användas och då skall rätt skärm sitta tydligt nedanför ekviditanslinjen, se ovan.

Kontrollbeskrivningen ”sidan” skall ej användas för grop.

2.8. Källa/brunn/vattenhål

Naturlig. För källa, vattenhål och göl tillämpas samma principer som för grop.

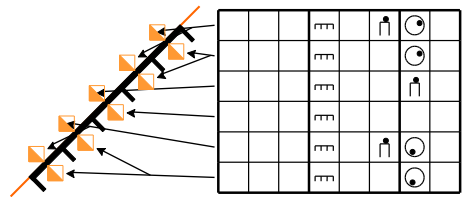
Grävd och fodrad/täck. För källa brunn som t ex är fodrad med t ex cementrör kan samma principer för skärmplacering som för sten tillämpas, se punkt 2.1.

2.9. Sankmark

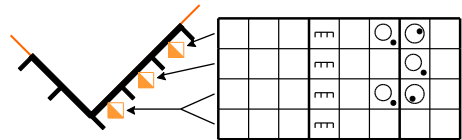
Sankmark har samma skärmplacering som grop.

2.10. Brant

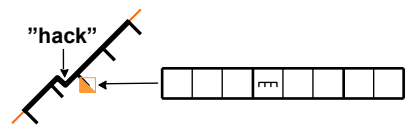
Foten. Det vanligaste är att använda kontrollbeskrivningen ”branten”. Den rätta skärmen skall då sitta mitt på branten vid dess fot. Vid **raka** branter kan även delen av branten användas, den rätta skärmen skall då tydligt sitta i den del som anges, t ex ”branten – SO delen”.

Vid **krökta** sammanhängande branter, kan såväl sida som del anges, t ex ”branten – södra sidan – östra delen”. Då skall den rätta skärmen sitta på den del av den krökta branten som vetter mot söder och den östra delen.

Vid branter med ett litet ”hack” i dvs. man har en brant som inte är helt rak utan någonstans har en liten parallellförskjutning, skall som brantens längd räknas den längd exklusive längden på hacket förutsatt att det inte finns med på kartan. Om det finns branttecken även i ”hacket” räknas även hackets längd med i brantlängden.

Uppe på. På motsvarande sätt som för foten kan kontrollbeskrivningen vara ”branten – uppe på”. Då skall den rätta skärmen placeras **mitt** uppe på branten så nära stupet som möjligt. I övrigt gäller samma resonemang som för vad som sägs ovan för ”fot”-placering mm.

Anm: ”Uppe-på” betyder för andra kontrollobjekt som regel att det är högsta punkten som avses. För branter avser ”uppe-på” beskrivningen övre delen av branten, dvs. uppe på, för att skilja från beskrivningen ”foten”.

För branter skall ovan angivna kontrollbeskrivning användas. Däremot skall ej kontrollbeskrivningen (11.14) användas för branter. ~~☒~~

Mellan branter eller **mellan brant och annat föremål.** På samma sätt som för ”mellan” andra föremål gäller kortaste avståndet mellan de två föremålen så även ”mellan branter” eller ”mellan brant och annat föremål”. Banläggaren skall emellertid vara restriktiv med sådant kontrollval och endast använda detta då det är tydligt, med hänsyn taget till föremålens form, utsträckning etc., var det kortaste avståndet är.

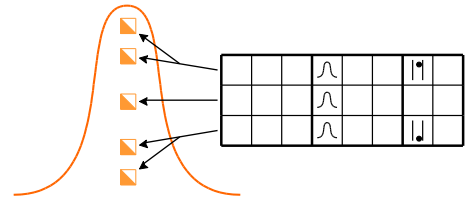
Branters längd. Ibland kan det vara svårt att avgöra var en brant slutar och börjar. I första hand bör banläggaren undvika sådant kontrollval. Banläggaren kan, i undantagsfall där särskilt behov finns, använda en otydlig brant men bör då ange brantens längd i kontrollbeskrivningen, i ruta F. Om detta tillämpas skall det anges i PM.

2.11. Sänka

För sänka finns tre grund-kontrollbeskrivningar: ”Sänkan”, ”sänkan – uppe i/övre delen” och ”sänkan – nere i/nedre delen”.

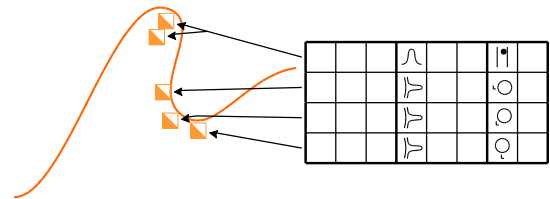
Som sänka räknas avståndet mellan ”toppen” av sänkan och en sammanbindningslinje mellan sänkans ”ben”.

Benets längd räknas från ”toppen” dit benet/kurvan kröker utåt första gången.

Om sänkan har två ben av olika längd skall endast beskrivningen ”sänkan – uppe i/övre delen” användas.

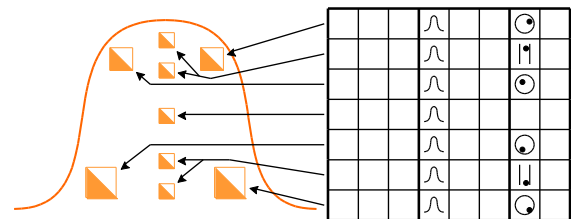
Den rätta skärmen skall placeras på centrallinjen i sänkan.

För kontrollbeskrivningen ”sänkan” skall den rätta skärmen sitta centralt i sänkan.

Den rätta skärmlaceringen för ”sänkan – uppe i/övre delen” är den översta skärmen mellan centrum och kurvan.

För placeringen ”sänkan – nere i/nedre delen” är den rätta skärmlaceringen den skärm som sitter närmast baslinjen mellan centrum och baslinjen.

Om sänkan är bred kan den rätta skärmen placeras utanför centrallinjen om man lägger till ”delen” i kontrollbeskrivningen.

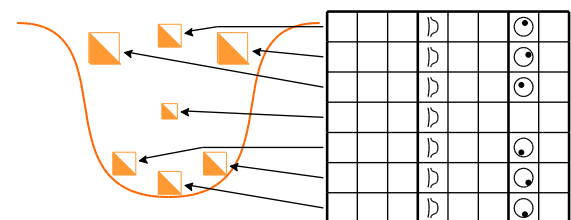
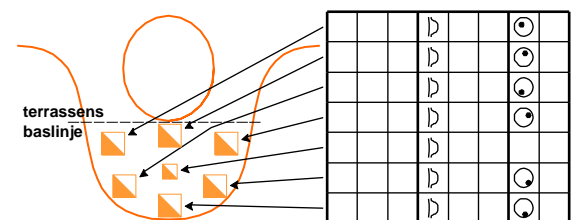
Om man använder sig av en sänka som falsk kontroll bör tydligheten särskilt beaktas.

2.12. Terrass

För terrass gäller samma beräkning av benets längd som för sänka med det tillägget att om det på terrassen ligger en höjd inom ”raka ben” så blir terrassens bas en linje som tangerar höjdkurvan, (höjdens fot, se fig.).

Det betyder att för terrass med olika långa ben skall endast kontrollbeskrivningar/skrämplacering på terrassen yttre del användas, jämför med omvänd sänka.

Skärmlacering på terrassen är ”terrassen” dvs. central placering motsvarande som för central placering på höjd.

Till terrass räknas endast den plana delen. När den plana delen börjar slutta ner så är det utanför terrassen. Terrass skiljer sig således från näsa, se nedan punkt 2.13 där hela delen av

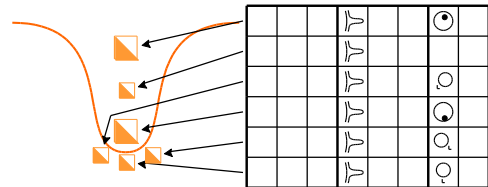
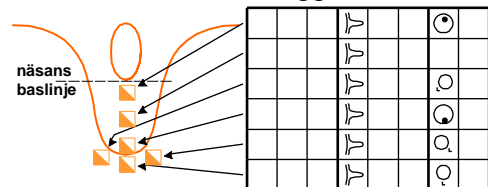
näsan ner till foten räknas som näsa vilket inte är fallet för en terrass. I första hand bör således kontrollbeskrivningen ”näsa” användas för terrass-/näs-formade terrängföremål. Av det hela följer, eftersom endast ett fåtal naturliga terrasser finns där man har en plan del, att terrass i första hand endast bör användas för av människan anlagda terrasser. Det betyder också att för ”terrass” kan man ej använda kontrollbeskrivningen ”foten” eller ”sidan”.

2.13. Näsa

För näsa gäller samma beräkning av benens längd som för sänka med det tillägget att om det på näsan ligger en höjd inom ”raka ben” så blir näsans bas en linje som tangerar höjdkurvan, (höjdens fot, se fig.).

Det betyder att för näsa med olika långa ben skall endast kontrollbeskrivning/skärmplacering på näsans yttre del användas, jfr med omvänd sänka.

Skärmplaceringen på näsan är antingen ”näsan” dvs. central placering motsvarande som för central placering på höjd. Övriga placeringar för näsan motsvarar de som används för höjder, se punkt 2.6, vilket också innebär att kontrollbeskrivningen ”sidan” skall ej användas för näsa.

2.14. Bäck, dike

I bäck, dike, skall den rätta skärmen vara placerad mitt i (centralinjen) bäcken/diket (nere i) om inget annat anges. Detta gäller t ex vid dikesslut, förgrening, korsning, krök etc.

Alternativ är att sätta skärmen i kanten och då med riktningssbeskrivning.

Delen kan också användas om det är en bred bäck eller ett brett dike. Delen av diket är från centralinjen till kanten.

2.15. Väg, stig

Principen för väg och stig är densamma som för bäck/dike dvs. rätt skärmplacering är på centralinje och där de skär eller förgrenar sig.

Eftersom det kan vara opraktiskt att ha skärmar ”mitt i vägen” utom vid väg- eller stigslut kan del eller kant av korsning/förgrening användas.

Kontrollbeskrivningen ”stigslut” alternativt ”vägslut” skall endast användas om slutet är mycket tydligt eller kan läsas in med hjälp av andra punkter på kartan. Detta gäller speciellt ”stigslut”. Stigar slutar vanligen inte abrupt ute i skogen, däremot kan de sluta mot något annat ”föremål”.

2.16 Beståndsgräns, gräns, rågång, staket, kraftledning etc.

Beståndsgräns, kraftledning (entråds), staket och liknande är att betrakta som linjer medan rågång, kraftledning (flertråds i horisontell led) etc. är att betrakta som yta.

För ”linje”-objekt kan kontrollbeteckningarna ”slutet”, ”korsningen”, kröken, förgrening etc. användas och rätt skärmlacering är då alltid ”centralt”. Således kan kontrollbeskrivningen ”slutet” för linjeobjekt ej kombineras med ”sidan”.

För ytobjekt tillämpas motsvarande skärmlacering som för punkt 2.15.

2.17 Skogshörn

Kontrollbeskrivningen ”skogshörn” bör endast användas när man har tydlig öppen yta på två sidor, antingen öppen mark och/eller väg. Däremot skall inte stig i skogen räknas som begränsningslinje för skogshörn.

2.18. Tätskog, dunge

Bör endast användas om begränsningslinjerna är tydliga. Skärmlacering vid sida av tätskog eller motsvarande skall vara sådan att skärmen placeras mot begränsningslinjen på föremålet i skärmhöjd, se även skärmlacering vid sten.

2.19. Jordkällare

Jordkällare i form av en höjd skall betraktas som höjd och begränsas av en tänkt ekvidistanstlinje där källare ligger högre än omgivande mark.

2.20. Byggnad, hus etc.

Byggnader där ytterkonturerna ej överensstämmer med kartans bild av byggnaden – t.ex. avsaknad på kartan av utbyggnad, veranda etc. - skall ej användas som kontrollobjekt.

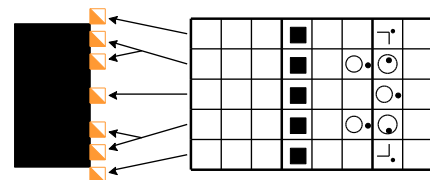
Inuti byggnad:

Med beskrivningen enbart ”huset” är rätt skärmlacering centralt i byggnaden, i markplan. Andra placeringar inuti huset skall ange vilken del av huset som avses, motsvarande placering som för höjd. Även placering ”hörnet i” kan användas. Dessa beskrivningar och skärmlaceringar bör ej användas annat än i undantagsfall, se punkt 1.4 ovan.

Utanför byggnad:

Utanför hus är rätt skärmlacering intill vägg. Hänsyn skall således ej tas till överskjutande tak.

Sidan. Med kontrollbeskrivningen t ex ”huset – västra sidan” är rätt skärmlacering centralt på västra sidan av huset. Alternativ är t ex ”huset – västra sidan – södra delen”. Då är rätt skärmlacering tydligt närmare det södra hörnet. Sida anges i ruta F. Del av sida anges i ruta G.

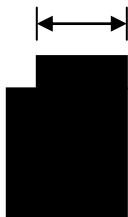

Hörnet. Ett alternativ till sidan är att med hörntecken/riktning ange vilket hörn som avses. Rätt placering är direkt utanför hörnet (tecken ”hörnet vid”) så att rätt skärm kan ses när man ser längs båda väggarna.

Sidan, förtydligande. Om det finns flera delar/sidor av huset som ligger i angiven riktning så räknas endast den del som ligger längst i angiven riktning.

Ex 1.

För detta hus räknas endast den markerade sidan som "Norra Sidan"

Ex 2.

För detta hus räknas endast den markerade sidan som "Södra Sidan"

2.21. Kolbotten

Kolbottnar börjar i terrängen att bli otydliga och överväxta eftersom de är gamla. Därför skall kolbottnar inte användas annat än om de är mycket tydliga och begränsningslinjerna tydligt kan utläsas. För tydlighet kan också kolbottnens storlek – diameter – sättas ut i ruta E. Detta skall anges i PM.

Till kolbotten räknas hela området till botten på det "dike" som vanligtvis omger en kolbotten. I undantagsfall kan det finnas fler än ett "dike" och då räknas det yttersta "diket".

3. Utvärdering av Pre-O tävling

I syfte att kvalitetssäkra Pre-O banor kommer en utvärderare och en biträdande utvärderare att utvärdera varje tävling enligt en särskild checklista. Nedan återges de viktigaste delarna ur instruktionerna till checklisten.

Syftet med utvärderarnas arbete är att tillsammans med tävlingsledningen diskutera om banorna/kontrollerna/tävlingen uppfyller regelverkets syfte och bestämmelser och därmed bidra till en god och jämn kvalitet och en successiv förbättring av Pre-O tävlingar. Utvärderarna skall i sitt arbete även vara lyhörda för andra tävlandes synpunkter samt värdera dem i totalbedömningen.

Utvärderarnas arbete kan leda till förslag till ändringar/kompletteringar av riktlinjerna.

Utvärderarna skall då man upptäcker regelfel påpeka detta för tävlingsledningen som skall ta erforderliga beslut.

3.1 Tillämpning

Resultatet av utvärderingen kan indelas i tre kategorier:

Teknisk

Administrativ

Bedömning/tolkning

Den **tekniska** kategorin innefattar tillämpningen av SOFT:s regelverk för Pre-O. Kontroller som har tekniska fel **skall** strykas. Beslut tas av **tävlingsledningen**. Till denna kategori räknas i första hand inritningsfel, skillnad mellan kontrollbeskrivning och kontrollinritning, fel i kontrollbeskrivningen.

Administrativa kategorin innefattar tävlingsadministration och dylikt. Vid t ex fel i facit, skall kontrollen inte strykas utan det administrativt rättas till. Detta förutsätter naturligtvis att det är ett rent administrativt fel och att man inte ändrar bedömningen vilken skärm som är den rätta. Exempel på sådant fel är uppenbart fel i facit.

Otydlighet eller skiljaktighet i uppfattning kan uppstå vid **bedömning/tolkning** av regelverket. I dessa situationer är det tävlingsledningen som efter diskussion med utvärderarna beslutar om eventuell strykning av kontroll.

Utvärderarna skall vid skiljaktighet i tolkning av eller otydlighet i regelverket till SOFT:s Pre-O grupp, dvs. i utvärderingen, vidarebefordra sina synpunkter och kan även föreslå ändringar/förtydligande i regelverket.

Utvärderarna skall i sin utvärdering vara tydliga i sin ståndpunkt. Är det t ex en kontroll som är fel eller tveksam bör detta meddelas banläggaren och **även anges i utvärderingen** oavsett om banläggaren vidtar någon åtgärd eller ej. Det är också varje tävlandes skyldighet att själv meddela banläggaren sina synpunkter om man är missnöjd. Utvärderaren skall inte vara något "ombud" för de tävlande. I utvärderingen skall också anges fördelning av orienteringskontroller och riktningskontroller.

Utvärderarna kan även föreslå SOFT:s Pre-O grupp att stryka tävlingen som rankinggrundande. Sådant förslag skall motiveras. Exempel på då sådant förslag skall användas är när ett flertal kontroller är tveksamma eller då kartkvaliteten är undermålig varför även kontrollbedömningarna blivit tveksamma. Andra exempel på när sådan åtgärd kan vara aktuell är när inbjudan eller PM, väderleksförhållanden, framkomlighet och synbarhet för rullstolsburna medfört orättvisor för de tävlande.

I utvärderingen skall också anges för Elit- och A-banan hur många kontroller av olika typ som använts på banan enligt följande definitioner.

Orienteringskontroller, där det gäller att välja mellan flera lika eller liknande objekt, t ex en av flera höjder, stenar, näsor osv.

Bedömningskontroller, där skärmarna sitter inom eller i anslutning till ett speciellt objekt, t.ex. del av en höjd, sänka eller näsa, centralt på en höjd osv. Här används ofta riktningsbeskrivningar men det viktigaste för att lösa problemet är att bestämma objektets begränsning (kurvans dragning, utsträckningen av en brant mm.).

Riktningskontroller, där det är själva riktningen som är den avgörande frågeställningen. Denna typ av kontroller förekommer vid objekt där objektets begränsning är given, t.ex. stenar och hus eller punkthöjder med klart markerad fot.

I de fall, där det känns tveksamt om en kontroll skall räknas till ena eller andra kategorin, får man bedöma vilken frågeställning som är viktigast för att lösa uppgiften, t.ex. objektets begränsning eller skärmarnas väderstrecksmissiga placering.

3.2 Jury, anmälan, protest etc.

Jury skall utses vid mästerskapstävlingar, se SOFT:s tävlingsregler för Pre-O, pkt 14.

Anmälan (muntlig) om regelöverträdelser görs muntligen till tävlingsledningen, se SOFT:s tävlingsregler för Pre-O, pkt 15.

Protest (skriftlig) efter tävlingsledningens beslut efter anmälan, inlämnas till tävlingsledningen eller i förekommande fall till juryn. Se SOFT:s tävlingsregler för Pre-O, pkt 15.2.